

2016

SAUSIS 1

metai

REGIMANTAS TAMOŠAITIS

„Metai“ metų rate

GINTARAS PATAČKAS

ANNA HALBERSTADT

Eilėraščiai

VYTAUTAS MARTINKUS

Sausio įvykiams – 25

RIMANTAS KMITA

*Slapčia viliosi, kad Šiauliams
sukursiu ne epą, o mitą*

*Antanas Baranauskas –
tarp poezijos ir meilės*

ADAM ZAGAJEWSKI

Turkiška kava

Humanitarinės vertybės Lietuvos mokykloje ir visuomenėje

2015 m. lapkričio 13–14 d. Palangoje vyko konferencija Lietuvos ir užsienio lietuviškų mokyklų lituanistams. Jos tema: „Lituanistika – gyvas mokslas. Nauji tekstai – naujos jungtys – nauji būdai“.

Tardama konferencijos atidarymo žodį, švietimo ir mokslo viceministrė Genoveita Krasauskienė priminė Meilės Lukšienės akcentuotą Lietuvos išlikimo sąlygą: „Valstybė gyva, kol giliau nepažeistas jos nacionalinės kultūros branduolys.“ Jį išsaugoti, perduoti ir tvirtinti yra visos švietimo bendruomenės rūpestis. G. Krasauskienė atkreipė dėmesį, kad dabar dažnai kalbama apie gyvenimo sėkmę ir per mažai – apie gyvenimo prasmę, idealus ir vertybes. Prasmės klausimai visuomet yra asmeninio pasirinkimo, asmeninio įsipareigojimo sritis, todėl mokytojas yra ypač svarbus vaiko asmenybės ugdymui, kad mokyklą baigęs jaunuolis tautos kultūroje rastų asmeninio gyvenimo atramas, leistųsi į dialogą su tradicija, gautų atsakymus į svarbius gyvenimo klausimus, kuriuos kelia dabartis.

Pirmasis konferencijoje pranešimą skaitė Darius Kuolys tema „Nauji tekstai – naujos jungtys – naujos galimybės“. Atramos tašku kalbėtojas pasirinko švietimo reformos pradžioje M. Lukšienės keltą tikslą – humanitarizuoti mokyklą. D. Kuolys persakė buvusios kolegės Vaivos Vaicekauskienės rūpestį: nors buvo rengiamos programos, leidžiami etikos, filosofijos, psichologijos vadovėliai, tačiau iš esmės mokyklos humanitarizuoti nepavyko. Tad šiandien humanitarinė mokyklos kryptis daugiausia priklauso nuo lituanistikos, nuo jos vaidmens suvokimo. Svarbi tebėra Algirdo Juliaus Greimo tezė, kad „literatūra yra humanizmo pratybos, liudijimas žmogaus jo istoriškume ir jo istorijoje“. D. Kuolys taip pat kvietė mokykloje neapsiriboti vien komunikacine kalbos paskirtimi ir priminė Antano Maceinos žodžius, kad „kalba perteikia mums tradiciją ir ją neša istorijos eigoje“, kad kalba mums suteikia mąstymo ir pasaulio matymo būdą.

Pasak D. Kuolio, šiandien lituanistai dalyvauja netiesioginėje Samuelio Becketto ir Czesławo Miłoszo diskusijoje dėl žmogaus gyvenimo prasmės, egzistencinių dabartinio žmogaus atramų. Savo laiku Cz. Miłoszas, mėgindamas atsispirti S. Becketto išsakytai „žaidimo pabaigos“ nuojautai, būties beprasmybės patirčiai, stengėsi pasikliauti tradicija. Iš pasitikėjimo tradicija gali rasti tvirtesnis jauno žmogaus pasitikėjimas savimi.

Pranešėjas apie naują Pagrindinio ugdymo lietuvių kalbos ir literatūros bendrąją programą kalbėjo kaip apie stiprinančią mūsų istorinę sąmonę. Šioje programoje, pagal kurią netrukus bus mokoma penktose–dešimtose klasėse, akcentuojamos Lietuvos valstybės jungtys su Lietuvos Didžiąja Kunigaikštyste.

D. Kuolys pasirinko Vytauto Rubavičiaus iškeltą tikslą, kad humanitarika turi atkurti istorijos subjekto jausmą.

Anot kalbėtojo, mokykloje svarbu matyti natūralias senosios ir moderniosios Lietuvos, Vakarų kultūros ir Lietuvos tekstų jungtis, išvelgti aktualias senųjų kūrinių reikšmes. Antai pasakojimas apie baltų protėvį Sovijų liudija, kad lietuviai jau Mindaugo laikais savo praeitį siejo su antikos ir Biblijos pasauliu. XVI a. metraščiai sukūrė poetinį tėvynės – aukštų kalnų, plačių laukų ir vešlių ažuolynų krašto – vaizdinį, vėliau plėtotą Antano Baranausko, Maironio ir kitų poezijoje. Metraščiai, Jono Radvano „Radviliada“ parodo, kaip lietuvių literatūra, sekama Homeru ir Vergilijumi, Lietuvos žemę paverčia tėvyne – savu, tėvų ir protėvių gyventu kraštu, suteikia šiam kraštui istorijos matmenį. Stiprių jungčių esama tarp Kristijono Donelaičio, Adomo Mickevičiaus, Maironio, Vydūno, Vinco Mykoliaičio-Putino kultūrinių ir moralinių laikysenų. Graikų istoriko Tukidido perteiktoje Periklio kalboje, skirtoje žuvusiems atėniečiams, ir Justino Marcinkevičiaus kalboje, laidojant Sausio 13-osios aukas, galime išvelgti tas pačias universalijas – pamatinių laisvos visuomenės vertybių gynimą. Senųjų ir modernių tekstų jungčių supratimas būtinas oresnei šiandienei mūsų laikyse, brandesnei tautinei savimonei išsiugdyti. Gilesnis tradicijos pažinimas leistų atidžiau perskaityti ir sovietinių metų literatūrą. Pavyzdžiui, Just. Marcinkevičiaus „Mindaugą“, pasak D. Kuolio, derėtų interpretuoti ne kaip tezinį, bet kaip polilogišką tekstą, kuris kelia universalius istorinės tiesos, moralinių valstybės pagrindų klausimus. „Mindaugas“ mus įjungia į šimtmečius Vakarų kultūroje besitęsiantį Cicerono ir Niccolo Machiavellio ginčą, – ar gali būti respublikai, valstybei naudinga tai, kas nėra kilnu.

Filosofas Naglis Kardelis, skaitydamas pranešimą „Ontologinė lietuvių kalbos paskirtis“, pasidžiaugė, kad kalbėti apie lietuvių kalbą yra reikšminga, nes tai sparnai, kurie kelia iki aukščiausių prasmės horizontų. Pasak pranešėjo, kalba atlieka dalijimosi bendromis prasmėmis funkciją (yra tarsi komunija), tai sukuria tikrąją dvasinę bendrystę. Kalba apsprendžia sąmonės santykį su nekalbine tikrove: ją gali priartinti arba nutolinti, gimtoji (prigimtinė) kalba labiausiai atveria daiktų būties tikrumą, atveria jų prigimtį ir leidžia patirti gyvenimo pilnatvę. Svarbu suvokti, kad kalba įprasmina mūsų būti ir tai yra mūsų buvimo riba, mūsų prasmų horizontas. Kitos kalbos mums taip pat priartina realybę, bet atstumas tarp jos ir mūsų sąmonės lieka didesnis. N. Kardelio nuomone, kadangi gimtoji kalba arčiausiai mūsų prigimties, ji leidžia adekvačiai išreikšti savo jausmus ir teikia autentišką savivoką. Skaitydami poeziją ar kitokius grožinius tekstus gimtąja kalba, atsidiuriame tarsi virtualioje tikrovėje, tai saugus kalbinis žmogiškųjų vertybių pasaulis.

Mokslininkas pabrėžė, kad mes vartojame žodžius, kuriuos tarė mūsų protėviai ir prieš šešis–septynis tūkstančius metų. Gimtoji kalba yra ir mūsų autentiškos būties riba, ir kartu visos buvusios, esamos ir būsimos visuomenės nuosavybė, kalbėdami lietuviškai remiamės visos tautos išmintimi. Tariant gimtosios kalbos žodžius, su mumis tarsi mąsto visi protėviai – taip jaučiame kartų ryšį, susisiegame su mirusiais ir dar negimusiais.

N. Kardelis atkreipė dėmesį į dabartinę mokslo politiką, kuri atmets gimtosios kalbos svarbą, iškeldama tarptautiškumo siekį. Tačiau, pasak pranešėjo, humanistika kalba apie prasmes, bet ne apie faktus. O prasmes galime atpažinti ir adekvačiai perteikti tik gimtąja kalba. Siekdamas atkreipti mokslo biuro-

kratų dėmesį, filosofas teigė, kad prasmės, kurias atveria humanistika, turi aidėti ir po dešimties metų, kad mes turime žiūrėti iš ainių perspektyvos, kurie mūsų paliktoje kultūroje ieškos įvairių savo būties atsakymų.

Pranešėjas Marijus Šidlauskas akcentavo klasikos nemirtingumą, priminė Donaldo Kajoko paliudijimą, kad svarbios kultūrai yra senos tiesos, kurias anksčiau ar vėliau atpažįstame ir dabartyje. Tačiau, pasak M. Šidlausko, norint suprasti senas tiesas, reikalingas maištas, dinamiškas santykis su tradicija. Tai aktualizuoja klasiką ir kultūroje gimdo kažką nauja, nekritiškas požiūris klasiką pražudo. Mokslininkas atskyrė maištą prieš klasiką nuo jos parodijavimo. Parodija yra tik šios dienos aktualija, parodijuojant klasiką jos nebelieka, taip mes prarandame savo egzistencijos praturtinimo galimybę. M. Šidlauskas priminė Hanso Georgo Gadamerio mintį, kad mokytojas, skatindamas mokinius susikurti savo santykį su klasikos tekstais, turėtų pats demonstruoti gilų klasikos tekstų supratimą. Pasak M. Šidlausko, nuo to priklauso mokymo sėkmė, mokinių pasiekimai, jų mokymosi džiaugsmas ir kūrybingumas.

Po šių pranešimų vyko diskusija apie tai, kaip įtraukti vaikus į smalsų mokymąsi, kaip įveikti popso, klišių įtaką. N. Kardelis dar kartą atkreipė dėmesį, kad mokytojui reikia pačiam įsijausti į tekstus, pasakyti, kuo vienas ar kitas kūrinys užkrėtė.

Mindaugas Kvietkauskas kalbėjo apie sunkumus, su kuriais susiduria dėstydamas literatūrą. Pagrindinė kliūtis – kūrinių neskaitymas. Pasak M. Kvietkausko, dažnai diskusijos seminarų metu vyksta neperskaičius knygos, tuomet studentai neformuluoja savo nuostatų, tiesiog perrašinėja svetimas mintis. Dabartinių studentų istorinė sąmonė dažnai miglota, jie nepagavūs teksto estetikai. Pranešėjo nuomone, ypač didelė bėda – pasyvaus vartojimo santykis su dėstytojais, kai studentai iš jų laukia sudominimo. Taip pat atsirado ir konkurencinės sėkmės siekis, kai studentai nori būti lyderiais, tuomet vietoj asmeninio santykio su literatūra ieškojimo jie renkasi pataikavimą dėstytojo mąstymui.

Aušra Martišiūtė-Linartienė pabrėžė mokinio asmeninio santykio su literatūra svarbą. Tinkamai atskleistos jungtys tarp tekstų, idėjų, kultūros reiškinių leidžia mokiniui patirti atradimo ir nuostabos jausmą. Pasak A. Martišiūtės-Linartienės, mokinys turi būti įsisavinęs pakankamą tekstų kiekį, kad galėtų mąstyti savarankiškai.

Brigita Speičytė paminėjo vieną pagrindinę klišę studentų darbuose, su kuria susiduria dėstydamas XIX a. literatūrą, t. y. pasakymą „aukštino didingą Lietuvos praeitį“. Pasak mokslininkės, šiuo ir kitais stereotipais nepasakome nieko – užklijuojant kūriniui etiketę ryšio su juo nelieta. Stereotipą įveikti galima tik formuluojant konkrečius su kūriniu susietus klausimus. Studentus svarbu skatinti svarstyti savo parašytus darbus, ieškoti savo kalbos, kuri būtų jų savasties kontūras. Patys studentai turi suprasti, kad jų darbų tobulinimas reiškia jų kalbinės prigimties augimą.

Vilma Leonavičienė papasakojo savo pedagoginės praktikos kuriozų. Viena išvaizdi studentė, atlikdama lietuvių kalbos ir literatūros dėstymo praktiką mokykloje, visą pamoką kalbėjo apie Danielio Defoe „Robinzoną Kruzą“, o vėliau paklausta, kaip baigėsi istorija, ramiai atsakė, kad nežino, nes neskaitytė. Pasak V. Leonavičienės, dabartinis studentas, siekdamas mokytojo profesijos, dažnai nesiekia įgyti esminių šios specialybės gebėjimų.

Kęstutis Subačius palygino skaitytojo santykį su literatūra kaip asmens santykį su Dievu: šiuos abu ryšius reikia susikurti pačiam, ir veidmainiauti neįma-

noma. Daiva Vaišnienė įspėjo, kad, mažėjant mokinių raštingumo lygiui, pavojinga nuleisti mūsų valstybinės kalbos išmanymo kartelę. Regimantas Tamošaitis papildė diskusiją apie kalbos klišes. Pasak literatūrologo, klišė irgi yra reikalinga, jis jas mėgstas, nes tai archetipinės kalbos formos, be jų neįmanoma racionali komunikacija. Be to, klišės pasiimamos ir iš klasikos. Jei jų nereflektuotume ir visai nevartotume, nesuprastume pačių klasikos tekstų.

Zita Nauckūnaitė pranešime „Kalba – sistema: kaip ją perduoti?“ analizavo, kaip istoriškai keitėsi kalbos dėstymo metodikos. Lietuvoje remiamasi dviem paradigmomis: sistetine ir komunikacine integracine. Pirmosios objektas – gramatika, dėmesys sutelktas į taisyklingą kalbos vartojimą. Šios paradigmos privalumas – lingvistinio loginio mąstymo ugdymas, esminis trūkumas – gramatizavimas ir formalizavimas. Komunikacinės integracinės kalbos mokymo paradigmos objektas – tekstas. Mokymui šiuo būdu įtakos turėjo XX a. pab. sustiprėję mokslai, kuriuos sieja itin didelis dėmesys žmogui (kaip psichologija, sociologija, antropologija). Komunikacinės integracinės paradigmos privalumas – laisvos kalbinės komunikacijos ugdymas, esminis trūkumas – fragmentiškumas ir neapibrėžtumas. Mokslininkė akcentavo, kad naujojoje pagrindinio ugdymo programoje jungiamos sisteminė ir komunikacinė integracinė lietuvių kalbos mokymo paradigmos.

Lituanistės Genė Banelienė iš Pelesos vidurinės mokyklos ir Daiva Isakienė iš Rygos vidurinės mokyklos papasakojo apie gimtosios kalbos mokymosi principus Baltarusijoje ir Latvijoje. Baltarusija itin stengiasi, kad mokykloje būtų kuo taisyklingiau išmokstama baltarusių kalbos, nes, baigus mokyklą, universitete jau mokomasi rusų kalba. Tad mokykloje mokytojai veda ne tik privalomas pamokas, bet dar ir palaikančias (stipriems), stimuliuojančias (silpnesniems) pamokas, daug mokomasi mintinai. Baigus mokyklą, laikomas tik baltarusių kalbos testas. Įdomu tai, kad laikantieji testą negali taisyti savo klaidų (ištaisyta klaida vis tiek laikoma klaida). Latvijoje literatūrai skiriama daugiau dėmesio, ją stengiamasi atskleisti pasaulio literatūros kontekste. Latvijoje mokytojai gali patys sudaryti savo programą. Pagrindinė dilema – pasirinkti daugiau kūrinių ar mažiau, bet giliau juos analizuoti. Dvyliktoje klasėje mokiniai laiko latvių kalbos testą ir rašo rašinį viena iš pateiktų temų. Kitaip nei Lietuvoje, šalia temos nebūna nurodytų autorių. Temos labai abstrakčios, susijusios su kultūra. Vis dėlto Latvijos abiturientų egzaminų rezultatų analizė rodo, kad šio egzamino rezultatai būna prasčiausi.

Mantas Adomėnas skaitė pranešimą „Kanono svarba ugdant asmenybę“. Pasak kalbėtojo, kanonas – tai gyvas, organiškasis procesas, evoliucionuojantis, tačiau neatsisakantis pagrindinio savo bruožo – verčių hierarchijos. „Kanonas“ pirmine prasme reiškia liniuotę, senąją graikų kalba *kanōn* yra stulpelis su padalomis, skirtas kam nors matuoti. M. Adomėnas taip pat priminė N. Kardelio teiginius, kad žodis *kan* Artimųjų Rytų kalbose reiškia „nendrė“ – lankstų augalą, o lankstūs dalykai nelūžta.

Pranešėjas pabrėžė, kad nuo senų laikų visose kanonus turinčiose šalyse vykdavo ginčas dėl jo turinio. Kanonas, nuolat verčiantis kelti jo prasmės klausimus, mums paaiškina, kaip atsidūrėme ten, kur esame. Jei kanonas būtų panaikintas, dingtų bendri kultūriniai visuomenę vienijantys reiškiniai (kultūros turiniai). Tuomet žmonės jungtų tik pati kalba ir teritorija, o šios jungtys yra paviršutiniškos, tai veikia yra autentiškos bendrystės simuliacrai ir stabai. Kanonas, nuolat permąstomas ir tobulinamas, atspindi bendruomenės ir atskiros žmogaus tapimo savimi kelią – tai, kas įgalina spręsti apie kultūrinės kūrybos kokybę. Kanonas yra

ir pastanga sukurti bendrą kultūrinės sąmonės lauką, tai kuria bendruomenę, galinčią apie save pasakyti „mes“. Bėkanonė kultūra, teigė M. Adomėnas, taptų ribotų norų kultūra – pašalinus kanoną, piliečiams nelieta į ją orientuotis.

Besimokydamas lietuvių kalbos ir literatūros, jaunas žmogus stengiasi pasiekti vertybių standartą. M. Adomėnas priminė Georgo Steinerio mintį, kad mokymasis mintinai gali būti suprantamas pagal anglų kalbos posakį – *learning by heart*, t. y. kaip mokymasis širdimi (tai yra giluminis kultūros įsisavinimas). Pasak pranešėjo, kanoną ir reikia mokėti „širdimi“, „mintinai“, kad jis kreiptų mintis, žodžius ir veiksmus glūdėdamas asmens ir kultūros viduje, netgi tuomet, kai apie jį nemąstome. Kaip kad Henriko Radausko eilėraštis, kuris, kadaise išmoktas mintinai, net neiškildamas į sąmonės paviršių nuspalvina rudėjančio miško suvokimą.

M. Adomėnas pabrėžė, kad kanonas yra tas įrankis, kuris gali bent iš dalies atkurti įvairių jėgų ardumą mūsų kultūros pusiausvyrą.

Konferencijoje monospektaklį apie Salomėjos Nėries gyvenimą ir kūrybą atlikusi režisierė ir aktorė Birutė Mar pasidalijo patirtimi, kaip ji atsirenka aktualią medžiagą spektakliams, kaip stengiasi įvilioti į spektaklio prasmų lauką ne visai suinteresuotus mokinius, siekdama, kad jie patys to nepajausdami imtų mąstyti apie svarbius dalykus.

Išvalgomis, kaip padaryti, kad literatūra taptų ją analizuojančių savastimi, dalijosi R. Tamošaitis. Pasak literatūrologo, norėdamas įtikinti kitą, pats turi tikėti tuo, ką sakai ir darai, – kitokie, deklaratyvūs santykiai gąsdina, nes yra autoritariniai. Mokant pažinti tekstą, svarbiausia yra būti šalia mokinio ir knygos. Literatūros tyrinėtojas, siekdamas, kad atsivertų ar pagilėtų kad ir daug kartų skaityto kūrinio prasmė, pirmiausia turėtų eiti prie jo su studentu ar mokiniu kaip prie nežinomo. Jei žinau, tai kam man dar mokytis? – klausė pranešėjas. Iš anksto neužgoždami kūrinio savo žinojimu, mes prie meno vertybės priartėjame tarsi prie gyvos, dinamiškos prasmų sistemos. Pasak R. Tamošaičio, visos tikros vertybės reikalauja aukos: dėmesio, psichinių išteklių, santykis su literatūra iš esmės yra kontempliatyvūs, meditaciniai. Tik eidamas kartu su kūrinio atrandi jo vertę. Priimdamas knygos pasaulį vis iš naujo, nesustabarėji, lieki gyvai mąstantis.

Konferenciją, skirtą aptarti ir apmąstyti lituanistiką kaip gyvą mokslą, apibendrino M. Kvietkauskas, pabrėždamas, kad dvi dienas buvo kalbama apie tai, jog literatūra padeda suvokti ir žmogaus, ir bendruomenės subjektyvumą. Išryškinta gimtosios kalbos sąsaja su subjektyvumu – nes asmens santykis gimtąja kalba su pasauliu unikaliausias. Kalbėta apie suinteresuoto mokytojo asmenybės vaidmenį padedant mokiniui suprasti literatūrą ir patirti pilnatvę, kūrybišką santykį su savimi ir bendruomenės tekstais. Aptarta, kad metodinėse kalbos ir literatūros dėstymo nuostatose šiuo metu išryškėjusi antropocentrinė kryptis. Išryškinta mūsų literatūros kanono kaip evoliucionuojančio konsensuso samprata. Kalbėta apie pedagogikos, kaip buvimo šalia mokinio, teksto principą. Pasak M. Kvietkausko, integralus asmenybės ugdymas, kurio švietimo reformos pradžioje siekė M. Lukšienė, buvo išstumtas ir dabar grįžta.

M. Kvietkauskas kalbėjo apie asmeninę kiekvieno mokytojo atsakomybę, remdamasis Zygmunto Baumano knygoje „Likvidi meilė“ išsakyta mintimi, kad pasaulio neįmanoma padaryti tobulo, bet mėginti reikia dėl savo orumo. Pasak M. Kvietkausko, mokytojo pareiga mokykloje užtvirti džiunglių pasaulį ir su-

teikti mokiniams prieglobstį, kuriame jie galėtų atrasti vertingus savo bendruomenės tikslus. Svarbūs dar vieni Z. Baumano žodžiai, pasakyti 2010 m. besilankant Lietuvoje, kad klausimas „Ką daryti?“ šiandien neaktualus, dabar svarbiausia: „Kas prisiims atsakomybę veikti?“ Mokytojams svarbu jaustis kultūrinės bendrijos dalimi, bendradarbiauti tarpusavyje ir su mokslininkais – iš kitur galima veikti neateis. Tiek mokslininkai, tiek mokytojai privalo padaryti vertybinį apsisprendimą, nors jiems tokia bendra veikla atrodytų nenaudinga – bendradarbiavimas iš mokslininko reikalauja daug neatlygintino laiko ir darbo, o mokytojams taip pat neapsimoka stovėti šalia kiekvieno mokinio ir ugdyti jo asmenybę, nes šiam pakanka tik pasiruošti egzaminams. M. Kvietkauskas pabrėžė, kad esminis ir šiuo metu būtinas vertybinis pasirinkimas yra toks: ar mums svarbus dabartinės konjunktūros skatinamas naudos argumentas, ar universali tiesa, kad pasaulis negali būti be pedagogikos ir be humanitarinių vertybių?

VILMANTĖ LEVANAČIŪTĖ

Atodangos: premijos, R. Barthes'as, J. K. Rowling detektyvai

O. Vacietis, J. Ruokpelnis ir A. Čakas. Tryliktoju (ir jau antrąkart) Ojaro Vaciečio literatūros premijos laureatu tapo poetas, eseistas Janis Ruokpelnis. Šis apdovanojimas latvių kūrėjui skirtas už aštuntą lyrikos knygą „Post factum“, kurią sudaro XX a. pabaigoje rašyti eilėraščiai. J. Ruokpelnio poezijos rinkiniai išversti į anglų, prancūzų, italų, rusų kalbas. 2005 m. jo „Lyriką“, kurią 2000 m. apdovanojo Baltijos Asamblėja, į lietuvių kalbą išvertė Vladas Braziūnas.

O. Vaciečio premija teikiama nuo 1984 m. už poeziją ir jos vertimus pasaulyje. Nuo 2003 m. kiekvieną rudenį šį literatūrinį apdovanojimą skiria Carnikavos savivaldybė (jos Sigulių kapinėse palaidotas O. Vacietis) kartu su O. Vaciečio muziejumi.

2015-ųjų Aleksandro Čako premija skirta menininkui Aivarui Vilipsonui už A. Čako kūrybos populiarinimą. Pirmoji premija įteikta 2001-aisiais – per poeto gimimo šimtąsias metines. Šiuo apdovanojimu įvertinti latvių poetai Janis Ruokpelnis ir Uldis Bērzinis, rašytojai Zigmundas Skujinis, Valdis Rumniekas ir Andrėjus Migla.

Goncourt'ų premija. Barselonoje gyvenantis prancūzų rašytojas Mathiasas Enard'as, arabų ir persų kalbų žinovas, Rytų ir Vakarų kultūrinių ryšių istorijai paskyrė knygą „Kompasas“ („Boussole“) ir pelnė garbingiausią Prancūzijos literatūros apdovanojimą – Goncourt'ų premiją. Beje, 2008 m. M. Enard'as buvo apdovanotas „Gruodžio premija“ (prancūzai ją vadina Antigoncourt'ų premija) už romaną frazę, kurios ilgis – penki šimtai puslapių.